

Базецька Г. І.,
канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки,
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, Україна

РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УПРАВЛІННІ МІСТА СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНИМИ ЗАСОБАМИ

Управління сучасним містом є багатофункціональним та доволі складним завданням. Потрібно розуміти, який саме результат управління необхідно отримати, тому що оцінити ефективність управлінських заходів найчастіше неможливо. Але сьогодні зрозуміло одне: урбанізація – це світова тенденція, тому розвиток міста є пріоритетним завданням будь-якої держави. Саме місто забезпечує сучасні тенденції розвитку економіки, культури, науково-технічного прогресу, рівня життя населення, рівня освіти, невиробничої сфери тощо. Крім того, в останні роки високий рівень життя у місті характеризується показниками екологічності.

В будь-якому місті існують певні системи, які потребують управління саме з боку міської влади. Це, по-перше, система забезпечення гідних умов життя для населення. В даному напрямку ефективність управління містом буде оцінюватись за критерієм ефективності функціонування підприємств міської інфраструктури або міського господарства. Забезпечення ефективної діяльності цих підприємств можливо не тільки з боку менеджменту самих підприємств міського господарства, але й з боку міської влади. Саме субсидії та асигнування з міського бюджету дозволяють модернізувати обладнання даних підприємств, проводити своєчасні ремонтні роботи, покращувати якість послуг тощо. Також слід зазначити сучасну тенденцію залучення міською владою коштів від міжнародних фінансових установ. Такі вливання в міський бюджет дозволяють підвищувати якість та ефективність функціонування підприємств міської інфраструктури та забезпечувати високий рівень благоустрою у місті.

По-друге, сучасною тенденцією управління містом є приділення уваги проблемі забезпечення його екологічності. І ця проблема стає однією з найголовніших у переліку завдань міської влади щодо забезпечення високої якості управління. Кожен рік складаються різноманітні рейтинги щодо екологічності міст світу. Критеріями вибору стають найчастіше рівень забрудненості повітря, кількість зелених насаджень, кількість місць для прогулянок городян, проблеми переробки сміття тощо. Існують багато компаній, які складають різноманітні рейтинги щодо оцінки міст з позицій економіки, туризму, екологічності тощо. Однак якщо екологія стає одним з найголовніших критеріїв оцінки міста, то слід розглянути світові тенденції в даному напрямку [1, 2].

Найчастіше еталоном екологічності є Рейк'явік в Ісландії. Ця країна відрізняється високою екологічністю. Майже вся електроенергія тут виробляється з поновлюваних джерел: води, геотермальних джерел та вітру. У

2018 році було прийнято Національний план дій щодо зміни клімату, який спрямований на заборону нових дизельних та бензинових транспортних засобів. Повне видалення палива на основі вуглецю планується до 2040 року. Рейк'явік запустив екологічно чисті автобуси та планує значно зменшити кількість заправок станцій, а також заохочує використання електричних автомобілів. Амстердам (Нідерланди) заохочує використання велосипедів. Жителі цього міста забезпечені значною кількістю велосипедів як власних, так і муніципальних. Це значно знижує забруднення міста вихлопними газами від автомобілів та підвищує рівень чистоти повітря. Крім того, влада Амстердаму забезпечує розвиток місцевих ферм, а також заохочує вирощування власних продуктів харчування та застосування сонячних батарей.

Лондон (лідер за розвитком у рейтингу 2019 року більшості компаній, які складають ці рейтинги) забезпечує велику кількість зелених насаджень – обладнує парки, місця проживання диких тварин, природні заповідники, сади та відкриті простори. Кейптаун (Південна Африка) використовує альтернативні джерела енергії від повітряної електростанції, опріснює морську воду та заохочує життя на відкритому повітрі. Ванкувер (Канада) використовує стічні води для виробництва тепла, а Сан-Франциско (США) веде успішну боротьбу з відходами. Крім того, саме Сан-Франциско відкрив у 2019 році інноваційну та екологічну будівлю, яка перетворює транспортний вузол в міське середовище з парком на даху під відкритим небом. Інші великі міста планети (Гельсінкі (Фінляндія), Куритиба (Бразилія), Копенгаген (Данія) та Стокгольм (Швеція) також намагаються позбавитися викиду в атмосферу забруднюючих речовин та подолати проблему сміття, запроваджуючи при цьому різноманітні проекти.

Особливістю управління цих міст та інших міст розвинених країн світу є не тільки фінансове вирішення питання, але й постійна робота з населенням. Саме міська влада переконує своїх громадян не використовувати бензинові автомобілі, сортувати сміття, розвивати «міські ферми» тощо. Тому для українських міст саме такий досвід та його використання повинен допомогти в процесі складання управлінських заходів щодо розвитку своїх територій.

По-третє, місто – це точка збігу різних культур: за віком, соціальним положенням, спрямованістю розвитку галузей економіки у місті, релігійними переконаннями, політичними поглядами тощо. Але найбільш впливовими факторами, які будуть забезпечувати можливість ефективного розвитку міста, є вік жителів та вектори розвитку економіки, які розвиватимуть городяни. Наприклад, якщо у місті багато представників покоління «ВВ» (бебі-бумери), що є характерним для невеликих міст, районних центрів тощо, то, скоріш за все, у місті доцільно просувати ідеї екологічності в рамках боротьби зі сміттям та облаштуванні «міських ферм». В той же час застосування екологічного транспорту та сучасних джерел отримання енергії (сонячні батареї) – навряд стане для них смислом життя. Для покоління «Х» властиві бажання пізнавати, вивчати та робити посильний вклад. Саме представники цього покоління позитивно поставляться до проблем сортування сміття. Покоління «У» скоріше за всі інші покоління буде розвивати всі галузі міського господарства. Це люди,

які вирости в цифровій хмарі, та мають впевнені життєві принципи. Представники цього покоління активно використовуватимуть електричні автомобілі, користатимуться велосипедами, намагатимуться перевести більшість сервісів в цифровий формат, активно розвиватимуть торгівлю, надання послуг (що є критерієм розвитку не тільки міста, але й країни). Саме вони пропонують проекти розвитку міста, складають програми подолання певних сучасних проблем, забезпечують інноваційність життя громадян. Слід зазначити, що для покоління «Y» цінностями є громадський обов'язок, мораль, відповідальність, але спостерігається також наївність та вміння підкорятися. Найскоріше представники саме цього покоління повинні стати опорою для сучасної міської влади.

По-четверте, зростання соціальної відповідальності підприємств сприятиме розвитку міста. Міська влада повинна заохочувати суб'єктів господарювання, які функціонують на їхній території, впроваджувати соціальні програми. Нажаль, коштів міських бюджетів не вистачає на стовідсоткове забезпечення приємного рівня життя населення. Саме тому соціальні програми міських підприємств повинні забезпечувати можливість розвитку міських територій як в плані екологічності, так і в сфері покращення життя населення.

Отже дослідження сучасних проблем забезпечення активного розвитку міста та ефективності управління ним показало, що в процесі створення системи управління міським розвитком необхідно враховувати величезну кількість факторів. Основними напрямками розвитку міста повинні стати забезпечення екологічності, можливість отримання освіти та диджиталізація економіки. Програми розвитку саме за цими напрямками дозволять розвинути місто та забезпечити якість життя міського населення.

Список джерел

1. Савина И. Топ-10 екологически чистых городов мира (29.06.2019). URL: <https://vesti.ua/mir/341623-top-10-ekolohicheski-chistykh-horodov-mira>
2. A Ranking of Global Place Equity «WORLD'S BEST CITIES 2020» by Resonance Consultancy. URL: <https://resonanceco.com/reports/2020-worlds-best-cities/>